

Věc C-264/22

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

20. dubna 2022

Předkládající soud:

Tribunal da Relação de Lisboa (Portugalsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

5. dubna 2022

Žalobce a odvolatel:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Žalovaná a odpůrkyně:

Victoria Seguros S.A.

Odvolání v obecném a zvláštním řízení (2013)

Věc č. 121/17.0TNLSB.L1

Odvolání - konečné rozhodnutí

Soud rozhodující ve věci samé - Tribunal Marítimo de Lisboa (námořní soud v Lisabonu, Portugalsko) - J2 (soud č. 2)

Žalobce: Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Žalovaná: Victoria Seguros, S.A.

Shrnutí:

1. Vzhledem k tomu, že sporné skutkové okolnosti zahrnují kolizi právních řádů dvou členských států Evropské unie, rozhodné právo pro mimosmluvní občanskoprávní (a obchodní) odpovědnost, o níž je třeba mít za to, že zahrnuje i újmu na životě a zdraví, určuje především nařízení Řím II (nařízení (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007) v souladu se svým čl. 1 odst. 1, které je přímo

použitelné ve vnitrostátním právním řádu na základě čl. 8 odst. 3 Ústavy Portugalské republiky.

2. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce má dosáhnout dvojího cíle, a to být nástrojem zaručujícím sdílenou povahu uplatňování unijního práva a úlohu vnitrostátních soudů jako obecných soudů unijního práva, aby byla zajištěna právní rovnost všech evropských občanů.

3. Vzhledem k důvodným pochybnostem o výkladu a použití právního rámce nařízení Řím II, které mají zásadní význam pro konečné rozhodnutí sporu mezi účastníky řízení, a zejména pro posouzení předmětu žaloby, je nezbytné předložit Soudnímu dvoru Evropské unie žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, aby se předešlo rozdílu ve výkladu dotčeného unijního práva.

4. Bylo tedy rozhodnuto předložit Soudnímu dvoru Evropské unie tuto předběžnou otázku: Je právem rozhodným pro pravidla promlčení práva na náhradu škody právo místa nehody (portugalské právo) v souladu s čl. 4 odst. 1 a čl. 15 písm. h) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, Řím II, nebo se v případě vstoupení do postavení poškozeného použije „právo třetí osoby“, která vstoupila do práv poškozeného (francouzské právo), v souladu s článkem 19 uvedeného nařízení?

*

Soudci sedmého senátu Audiencia de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu, Portugalsko) uvádí následující:

I. SKUTKOVÝ STAV

1. **Žaloba Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions** [Garanční fond pro oběti teroristických činů a jiných trestných činů] podal proti společnosti **Victoria Seguros, S.A.** v běžném řízení žalobu na náhradu škody, kterou se domáhal, aby byla žalované uložena povinnost uhradit žalobci částku **229 480,73** eur (dvě stě dvacet devět tisíc čtyři sta osmdesát eur a sedmdesát tři centů) a úroky z prodlení počítané ode dne doručení žaloby.

Za tímto účelem tvrdil, že dne 4. srpna 2010 byl na pláži Alvor [*omissis*], francouzský státní příslušník, zasažen lodí, kterou řídil její vlastník [*omissis*], jehož občanskoprávní odpovědnost byla pojištěna u žalované; loď zasáhla svým lodním šroubem dotyčnou osobu, která plavala a potápěla se v místě, kde je plavba lodí zakázána a které je určeno výhradně ke koupání a plavání; v důsledku toho tato osoba utrpěla vážná zranění a podstoupila různá lékařská ošetření.

Výše uvedený plavec podal u soudu prvního stupně v Lyonu žalobu na Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions, jakožto francouzský subjekt, který mimo jiné poskytuje odškodnění v souvislosti s

nehodami, a požadoval náhradu škody, kterou utrpěl v důsledku nehody, jejíž obětí se stal v Portugalsku.

V tomto soudním řízení se strany dohodly na odškodnění ve výši 229 480,73 eur, které již žalobce poškozenému zaplatil.

Cílem této žaloby je tedy uložení povinnosti žalované uhradit žalobci výše uvedenou zaplacenou částku, přičemž žalobce tvrdí, že pokud jde o nehodu a povinnost zaplatit odškodnění, je třeba použít portugalské právo, a pokud jde o pravidla promlčení a počítání lhůt, francouzské právo, jak vyplývá z článku 19 nařízení (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007.

Žalovaná v rámci své obhajoby jednak vznesla hmotněprávní námitku promlčení práva a jednak ve věci samé popřela velkou část skutečností týkajících se nehody a navrhla zamítnutí žaloby.

V souhrnu tedy obhajovala použití portugalského práva mimo jiné v otázce promlčení, a to s ohledem na čl. 45 odst. 1 občanského zákoníku, a vznesla příslušnou námitku pro účely čl. 498 odst. 1 občanského zákoníku s přihlédnutím k tomu, že ke dni podání žaloby - 29. listopadu 2016 - bylo právo žalobce již dávno promlčeno, konkrétně uplynulo více než šest let ode dne, kdy došlo k nehodě.

V rámci své obhajoby ve věci samé uznává pouze vznik nehody a existenci námořního pojištění uzavřeného s vlastníkem dotčené lodi, nikoli však konkrétní okolnosti, za nichž k této nehodě došlo, a dovolává se skutečností, které odůvodňují výlučné zavinění plavce, zejména proto, že plaval za bóje určené k vymezení plavebního kanálu a mimo oblast povolenou ke koupání, více než 300 metrů od pobřeží a bez použití signální bóje; v každém případě tvrdí, že výše požadované částky je příliš vysoká.

Žalobce ve své odpovědi na formulovanou námitku namítl nepřípustnost námitky promlčení, přičemž v zásadě uvedl, že promlčecí lhůta neuplynula ani podle francouzského práva, ani podle portugalského práva v souladu s čl. 498 odst. 3 občanského zákoníku, který stanoví pro uplatnění práva na náhradu škody desetiletou promlčecí lhůtu, která začala běžet až od okamžiku, kdy bylo poškozenému vyplaceno poslední odškodnění, tedy od 7. dubna 2014, kdy žalobce poškozenému vyplatil poslední částku.

*

[omissis] [procesní náležitosti]

V řádném průběhu řízení proběhlo soudní jednání a následně byl vynesena rozsudek, kterým bylo námitce promlčení vyhověno a žaloba byla zamítnuta, čímž byla žalovaná zproštěna nároku, který byl proti ní vznesen.

2. Odvolání

Žalobce nebyl s tímto rozhodnutím spokojen a podal odvolání; jeho vyjádření končí následujícími závěry:

(A) Ke dni podání žaloby nebylo promlčeno právo žalobce požadovat z titulu subrogace částku, kterou vyplatil poškozenému. (B) Právo žalobce z titulu subrogace vzniká až po vyplacení odškodnění, jehož úhrada byla v této žalobě požadována. (C) V souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 je podle článku 19 v případě subrogace rozhodným právem v projednávané věci francouzské právo. (D) Francouzské právo stanoví, že promlčecí lhůta v případě subrogace Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions běží ode dne vydání soudního rozhodnutí, které bylo vydáno dne 20. března 2014. (A) A to dokonce až po uplynutí 10 let [*omissis*]. [odkaz na vyjádření] (F) Podle francouzského práva tedy ke dni podání žaloby nebylo právo žalobce promlčeno. Nicméně, aniž by [žalobce] připustil skutečnosti ve svůj neprospěch, (G) pokud bude stanoveno, že řešení určuje portugalské právo, v souladu s čl. 498 odst. 1 a 2 občanského zákoníku, začíná promlčecí lhůta běžet až ode dne platby nebo plateb odškodnění poškozenému. (H) Před výše uvedenou platbou totiž nedochází k subrogaci. (I) Před zaplacením částky 229 480,73 eur nemohl žalobce ani podat žalobu, neboť neexistuje subrogace ve vztahu k budoucím, tedy dosud nesplatným platbám. (J) Na základě čl. 498 odst. 2 [občanského zákoníku], počítáno od poslední platby (7. dubna 2014), by tedy promlčecí lhůta skončila až 7. dubna [2017]¹, tedy dlouho po datu podání žaloby a jejího doručení žalované. (K) V tomto ohledu je odkazováno na rozsudky uvedené v bodě 51 tohoto vyjádření, a zejména na rozsudek sjednocující doktrínu [Supremo Tribunal Administrativo (STA)] (Nejvyšší správní soud, Portugalsko) č. 2/2018 [*omissis*], který stanoví řešení opačné, než řešení v napadeném rozsudku. (L) S ohledem na výše uvedené, [*omissis*] soud rozhodující ve věci samé porušil, nesprávným výkladem a neuplatněním, právní předpisy uvedené ve vyjádření a v těchto závěrech. Z tohoto důvodu (M) musí být napadený rozsudek zrušen a zde uvedené závěry musí být potvrzeny. Kromě toho, (N) právo žalobce na náhradu škody ze strany žalované nebylo v době podání žaloby promlčeno. A, (O) s ohledem na prokázané a neprokázané skutečnosti musí být žalované uložena povinnost zaplatit požadovanou částku spolu s úroky z prodlení, vše v souladu s tím, co je uvedeno v žalobě. Zrušení napadeného rozhodnutí v souladu s tím, co je zde uvedeno, je tedy spravedlivé.

Žalovaná ve svém vyjádření k odvolání zpochybnila argumentaci žalobce, přičemž zopakovala existenci námitky promlčení uplatněného práva a v souhrnu obhajovala odůvodnění rozsudku zamítajícího žalobu a navrhla jeho potvrzení.

*

Odvolání bylo připuštěno s devolutivním účinkem.

¹ V důsledku překlepu je zde uvedeno 7. dubna 2014, ačkoli s ohledem na výše uvedené zde jistě má být uvedeno 7. dubna 2017.

[omissis] [procesní náležitosti]

3. Předmět odvolání

Rozsah odvolání je vymezen závěry odvolatele a je třeba rozhodnout o otázkách v něm vznesených [omissis]. [procesní náležitosti]

Po analýze tvrzení odvolatele **bude třeba rozhodnout, zda se v dané situaci použije francouzské právo, podle něhož promlčecí lhůta uplatněného práva neuplynula, nebo [zda], podpůrně, pokud bude rozhodnuto o použití portugalského práva, se taková námitka promlčení rovněž neuplatní vzhledem k datu poslední platby poškozenému.**

Jedná se o rozhodující aspekt, který je důvodem k projednání následujících otázek vznesených v odvolání:

- Rozhodné vnitrostátní právo v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, Řím II, které upravuje mimosmluvní závazkové vztahy mezi státními příslušníky členských států, a kolizní normou stanovenou v článku 45 občanského zákoníku.

- Výklad a uplatnění ustanovení čl. 4 odst. 1 a čl. 15 písm. h); postavení žalobce jako osoby, která vstoupila v práva poškozeného, a působnost článku 19 nařízení Řím II; obecné pravidlo *lex loci damni* a zvláštní pravidlo osoby, která vstoupila v práva poškozeného;
- Objektivní a subjektivní rozsah uplatnění ustanovení čl. 498 odst. 2 občanského zákoníku; právní povaha uplatněného práva ve vztahu k institutu subrogace nebo institutu regresní žaloby; doktrinární a judikatorní výklad ustanovení; a *dies a quo* promlčecí lhůty u dílčího peněžitého odškodnění.

II. ODŮVODNĚNÍ

A. Skutkový stav

Soud rozhodující ve věci samé považoval za prokázané následující skutečnosti:

(1) Dne 4. srpna 2010 kolem 17:30 došlo u pláže Alvor (Algarve) k nehodě mezi lodí [omissis], kterou řídil její vlastník, [omissis] a plavcem [omissis], francouzským státním příslušníkem [omissis] [odkaz na spis]. (2) Když výše zmíněná loď plula v oblasti pláže Alvor [omissis] zasáhla lodním šroubem výše uvedeného plavce, (3) [...] který plaval s brýlemi, šnorchlem a ploutvemi. (4) K uvedenému zásahu došlo přibližně 250 metrů východně od pobřežní linie, asi 120/140 metrů od pevniny a na vodní hladině; (5) [...] v oblasti zakázané pro plavbu lodí (6) [...] a určené výhradně ke koupání a plavání. (7) [omissis] (8) Loď

neměla na palubě žádné navigační zařízení (jako je GPS nebo radar). **(9)** V přímém důsledku nárazu lodního šroubu do těla plavce tento plavec utrpěl [omissis] [podrobný popis utrpěných tělesných zranění]. **(10)** [omissis] [omissis]; **(12)** Ihned po nehodě byl převezen do nemocnice Barlavento Algarvio. **(13)** Poté byl vrtulníkem převezen do nemocnice São José v Lisabonu, kde se podrobil operaci a byl hospitalizován od 4. do 9. srpna 2010 [omissis] [odkaz na spis]. **(14)** Dne 9. srpna 2010 byl letecky přepraven do Francie, kde byl hospitalizován do 7. září 2010 [omissis] [idem]. **(15)** Podstoupil také několik chirurgických zákroků [omissis] [idem]. **(16)** V období od 7. září do 11. listopadu 2010 byl poškozený hospitalizován v Centru funkční rehabilitace ve Val de Rosay; od 16. do 19. června 2011, stále v důsledku výše popsané nehody, byl hospitalizován na Clínica Park, kde podstoupil operaci [omissis]; [popis chirurgických zákroků] **(17)** Byl zcela invalidní od 4. srpna do 11. listopadu 2010, od 16. do 19. června 2011 a dne 14. února 2012 [omissis] [odkaz na spis]. **(18)** Od 12. listopadu 2010 do 2. ledna 2011 byl invalidní z 60 % **(19)** a z 50 % od 3. ledna do 15. června 2011, od 20. června 2011 do 13. února 2012 a od 15. února do 28. prosince 2012. **(20)** V důsledku výše popsané nehody poškozený [omissis] [identifikace adresy poškozeného] podal žalobu na náhradu škody proti žalobci (garanční fond), což je francouzský subjekt odpovědný v první řadě za odškodnění obětí nehod [omissis] [odkaz na spis]. **(21)** [...] Řízení probíhalo u soudu prvního stupně v Lyonu [omissis] [idem]. **(22)** V tomto soudním řízení se poškozený a nynější žalobce dohodli na odškodnění v celkové výši 229 480,73 eur [omissis] [idem]. **(23)** V této dohodě, podepsané dne 3. března 2014 a soudně schválené dne 20. března 2014, se obě strany dohodly, že následky nehody budou stanoveny na základě lékařského posudku vypracovaného znalcem [omissis] [omissis] [identifikace znalce]. **(24)** Odškodnění bylo stanoveno tak, aby nahradilo veškerou škodu vzniklou v důsledku předmětné nehody, a odpovídá součtu následujících položek [omissis] [odkaz na spis]: Různé výdaje 2 028,78 eur. - Osobní asistence při rehabilitaci na základě hodinové sazby 13,00 eur, 10 640,50 eur. - Výdaje na upravené vozidlo: 5 826,11 eur. - Doživotní osobní asistence 76 153,24 eur. - Celkové dočasné obtíže na základě nákladů 25,00 eur/hodina, 2 415,00 eur. - Částečné dočasné obtíže 60 %, 717,60 eur. - Částečné dočasné obtíže 50 %, 8 199,50 eur; - Morální újma: 22 000,00 eur. - Dočasná estetická újma: 3 000,00 eur. - Trvalý funkční deficit (45 %): 76 500,00 eur. - Trvalá estetická újma: 7 000,00 eur. - Újma na seberealizaci 15 000,00 eur. **(25)** Nynější žalobce zaplatil poškozenému [omissis] za vzniklou škodu uvedenou paušální částku 229 480,73 eur, a to šeky ze dne 15. února 2013 (10 000,00 eur) a dne 7. dubna 2014 (219 480,73 eur), [omissis] [odkaz na spis]. **(26)** Projednávaná žaloba byla podána dne 28. listopadu 2016 a žalované byla doručena dne 12. prosince 2016 [omissis] [idem]. **(27)** Vlastník [lodi] [omissis] uzavřel s nynější žalovanou smlouvu o námořním pojištění ve třídě „Rekreační loď“, která se vztahuje na výše uvedenou loď [omissis] a zahrnuje pojištění občanskoprávní odpovědnosti s pojistným plněním ve výši 250 000,00 eur [omissis] [identifikace pojistné smlouvy]. **(28)** Na žalobu podanou zástupcem žalobce dne 31. července 2014 odpověděla žalovaná dne 12. srpna 2014, přičemž s žalobou nesouhlasila a kromě námítky promlčení tvrdila, že nehoda byla způsobena výlučně zaviněním poškozeného-plavce

[*omissis*] [odkaz na spis]. (29) Trestní řízení zahájené na návrh Ministério Público (státní zastupitelství, Portugalsko) v důsledku nehody bylo dne 28. listopadu 2012 zastaveno Tribunal Judicial de Portimão (Juiz de Instrução Criminal) (soud v Portimão, Portugalsko) (vyšetřující trestní soudce) [*omissis*] [*idem*]. (30) [...] V návaznosti na návrh na zahájení vyšetřování tento soud z důvodu promlčení práva podat stížnost a následného nedostatku oprávnění státního zastupitelství k zahájení trestního stíhání zastavil trestní řízení vedené proti obžalovanému [*omissis*] a rozhodl o odložení věci, což bylo oznámeno dne 3. prosince 2012 [*omissis*] [*idem*]. (31) Tomuto řízení bylo přiděleno číslo 37/10.1MAPTM a státní zastupitelství obžalovalo dotyčnou osobu z trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti, (32) [...] obžalobou ze dne 30. května 2012. (33) Den po nehodě, [*omissis*] [pojištěný] předložil Polícia Marítima de Portimão (námořní policie v Portimão, Portugalsko) písemnou zprávu o nehodě ze dne 5. srpna 2010, kterou podepsal, podle níž pojištěný zejména nemohl nehodě zabránit, neboť francouzský plavec byl nejen ponořen, ale nacházel se v oblasti zakázané plavcům a určené výhradně pro lodě [*omissis*] [*idem*]. (34) Po nehodě žalovaná požádala o intervenci podnik „Peritotal - Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A.“, jehož znalec [*omissis*] vypracoval znalecký posudek [*omissis*] [odkaz na spis a identifikace svědka]. (35) Při výkonu svých povinností provedl uvedený znalec řadu šetření, která jsou uvedena v jím předloženém posudku, a dne 10. ledna 2011 [*omissis*] pořídil písemnou svědeckou výpověď [*omissis*] [odkaz na spis a identifikace svědka]. (36) Později, dne 31. ledna 2011, stejný znalec pořídil písemnou svědeckou výpověď [*omissis*] [odkaz na spis a identifikace svědka]. (37) Podle téhož znalce „se prokázalo“, že francouzský plavec se v době nehody nacházel za bójkami označujícími plavební kanál; že k nehodě došlo, když plavec plaval mimo obvyklou oblast koupání, tedy mimo oblast koupání a v oblasti vzdálené od pobřeží (více než 300 metrů), v místě, kde mohla loď plout. (38) Znalec dále uvedl, že v době nehody měl francouzský plavec na sobě potápěčské brýle (masku), šnorchl a ploutve a nepoužíval signální bójku [*omissis*]. (39) [*omissis*] [reprodukce písemného prohlášení svědka s některými podrobnostmi o nehodě]

A není prokázáno, že: **I.** Výše zmíněný francouzský plavec, který byl ponořený, se stal viditelným, až když se vynořil, a před předmětnou nehodou nevydal žádný varovný signál. **II.** Bezprostředně po nehodě pojištěný [*omissis*] poskytl francouzskému plavci veškerou možnou pomoc. **III.** K nárazu došlo, když se uvedená loď [*omissis*] nacházela daleko od pobřeží a v oblasti určené výhradně pro plavbu lodí. **IV.** Francouzský plavec se v okamžiku zásahu nacházel za bójkami označujícími plavební kanál. **V.** K nárazu došlo, když plavec plaval mimo obvyklou oblast koupání, tedy v oblasti vzdálené více než 300 metrů od pobřeží (od pláže), **VI.** [...] kde tato loď mohla plout bez omezení.

B. K podstatě odvolání

1. Shrnutí soudního sporu

Po nehodě, která se stala dne 4. srpna 2010 na pláži Alvor a jejímž účastníkem byl plavec, francouzský státní příslušník, a portugalská loď pojištěná u žalované, vyplatil žalobce, subjekt uznáný francouzským právem pro tento účel, poškozenému celkovou částku 229 480,73 eur z titulu náhrady škody, kterou utrpěl v důsledku této nehody.

Žalobce tvrdí, že k nehodě došlo výlučně vinou lodivoda a vlastníka lodi, a proto nyní podává proti žalované žalobu z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou protiprávním jednáním pojištěného a požaduje uhrazení částky vyplacené poškozenému v souladu s ustanoveními francouzského práva, které považuje za rozhodné na základě článku 19 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, Řím II.

Žalovaná sice uznala vznik předmětné nehody a existenci námořního pojištění uzavřeného s vlastníkem lodi, ale od počátku² vnesla námitku proti nároku žalobce na zaplacení z důvodu promlčení práva na subrogaci podle čl. 498 odst. 1 portugalského občanského zákoníku, který se na danou situaci použije podle článku 45 občanského zákoníku.

Žalobce sice nesouhlasil s použitím portugalského práva, ale namítal, že ani s ohledem na ustanovení čl. 4[9]8 odst. 3 občanského zákoníku neuběhla promlčecí lhůta ode dne poslední platby poškozenému.

V rozsudku soud rozhodující ve věci samé na základě prokázaných skutečností rozhodl, že je třeba vyhovět námitce promlčení práva uplatněného žalobcem, podle čl. 498 odst. 1 portugalského občanského zákoníku, a žalobu zamítl.

V odvolání je zpochybněno vyhovění námitce, která má za následek zánik uplatněného práva a jejíž skutkové předpoklady nejsou zpochybněny, a odvolatel se tedy zaměřuje výhradně na nesprávné právní posouzení věci.

2. Rozhodné vnitrostátní právo

Situace řešená vnitrostátními soudy má přeshraniční povahu a je založena na složitém žalobním důvodu souvisejícím s občanskoprávní odpovědností za protiprávní jednání; konkrétně, Portugalsko je místem nehody, místem, kde se nachází loď a údajný odpovědný vlastník; poškozený má francouzskou státní příslušnost a má bydliště ve Francii; žalobcem je subjekt zřízený a regulovaný podle francouzského práva, který žaluje pojišťovnu vlastníka lodě, přičemž vstupuje do postavení poškozeného, kterému nahradil vzniklou škodu.

Soud rozhodující ve věci samé při posuzování této předběžné otázky dospěl k souhrnnému závěru, že rozhodným právem pro řešení sporu je portugalské právo, zejména pokud jde o povahu práva uplatňovaného žalobcem a pravidla promlčení.

² Pro účely projednávané věci, námitce nepřislušnosti civilního soudu bylo vyhověno a za příslušný k projednání věci byl určen námořní soud.

Na základě portugalského práva rozhodl, že došlo k promlčení uplatňovaného práva, neboť ode dne nehody uplynuly více než tři roky, v souladu s čl. 498 odst. 1 občanského zákoníku, a že vzhledem k tomu, že žalobce vstoupil do práva poškozeného na náhradu způsobené škody, nemůže využít nové lhůty týkající se práva pojistitele na regresní žalobu, která je stanovena v odstavci 2; rovněž rozhodl, že žalobce se nemůže ve svůj prospěch dovolávat delší promlčecí lhůty pro trestní řízení týkající se protiprávního jednání, která je stanovena v odstavci 3 tohoto ustanovení, neboť poškozený nepodal trestní oznámení a ani nepodal samostatnou občanskoprávní žalobu.

Odvolatel, který nerozporuje tvrzení, že vede spor v postavení osoby, která vstoupila do práv poškozeného vůči žalované, pojišťovně lodi, naopak tvrdí, že v dané situaci je třeba použít francouzské právo, přičemž se dovolává ustanovení článku 19 nařízení Řím II.

Tvrdí tedy, že při použití francouzského práva, zejména článku 706.11 francouzského trestního řádu, článku L-422.1 Code des Assurances (zákoník o pojišťovnictví) a článku 2270 francouzského občanského zákoníku, promlčecí lhůta pro uplatnění práva na náhradu odškodnění vyplaceného poškozenému neuplynula, a že rozsudek by tedy měl být zrušen.

Quid iuris?

Skutkové okolnosti zahrnují kolizi právních řádů dvou členských států Evropské unie, což je důvod, proč rozhodné právo pro mimosmluvní občanskoprávní (a obchodní) odpovědnost, o níž je třeba mít za to, že zahrnuje i újmu na životě a zdraví, určuje především nařízení Řím II [nařízení (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007] v souladu se svým čl. 1 odst. 1, které je přímo použitelné ve vnitrostátním právním řádu na základě čl. 8 odst. 3 Ústavy Portugalské republiky³.

Řešení přijaté portugalským vnitrostátním kolizním právem se v zásadě nevztahuje na nadstátní kolizní normy.

I když se uznává, že v oblasti předběžných otázek mezinárodního práva soukromého existují určité doktrinální spory, např. v otázce, zda nařízení Řím II ukládá či neukládá podřízenou vazbu na úkor autonomní vazby podle kolizního práva *lex fori*, není to pro rozhodnutí v této věci relevantní⁴.

Pokud jde o svobodu volby práva zakotvenou v článku 14 nařízení „Řím II“, ani ta není v projednávané věci možná, jelikož k protiprávnímu jednání/nehodě došlo na portugalském území, přičemž čl. 4 odst. 1, 2 a 3 nařízení Řím II a čl. 45 odst. 1 portugalského občanského zákoníku odkazují na použití portugalského práva.

³ Rovněž za předpokladu, že v této oblasti neexistuje žádná jiná mezinárodní úmluva, jejíž smluvní stranou by byla Francie nebo Portugalsko.

⁴ [omissis].

Stejně tak nelze spor řešit uplatněním řešení „nejpříznivějšího práva“, neboť je zřejmé, že se nejedná o přímou žalobu podanou osobou poškozenou v důsledku nehody proti pojistiteli, která je upravena v článku 18 nařízení, jež by odůvodnila výklad rozhodného práva ve smyslu převahy převládajícího systematického prvku ochrany poškozeného, tedy zásady práva nejvýhodnějšího k příslušné ochraně proti pojistiteli⁵.

Jak uvádí Moutinho de Almeida v komentáři k nařízení Řím II, „formami zániku závazků jsou odpovídající plnění a náhrada škody nebo smrt odpovědné osoby, a pokud jde o promlčení a prekluzi je důležité uvést, že se neuplatní zásada nejvýhodnějšího práva“⁶.

Konečně, portugalské právo poskytuje ochranu osobě, která vstoupila do práv věřitele, a žalovaná uznala procesní a hmotněprávní legitimaci žalobce ve věci nároku na náhradu částky, kterou vyplatil poškozenému za nehodu na pláži Alvor, k níž údajně došlo výhradně vinou vlastníka a člena posádky dotčené lodi pojištěné u žalované.

Námítka žalované je založena pouze na promlčení práva na náhradu škody podle portugalského práva.

Pokud jde o mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z odpovědnosti za protiprávní jednání, čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II stanoví jako obecné pravidlo, že rozhodným právem je právo země, kde škoda vznikla.

Článek 15, pokud jde o oblast působnosti práva, ve svém písmenu h) stanoví, že toto právo zahrnuje „způsob zániku závazku a pravidla o promlčení a prekluzi, včetně pravidel o počátku, přerušení a stavení běhu promlčecí doby nebo prekluzivních lhůt“.

Vzhledem k tomu, že k nehodě, která vedla k uplatnění nároku, došlo v Portugalsku, vyžaduje toto ustanovení použití portugalského práva na danou situaci, zejména pokud jde o spornou promlčecí lhůtu práva uplatněného žalobcem.

Zároveň článek 19 nařízení Řím II, nadepsaný „Subrogace“ stanoví následující: „*Má-li určitá osoba (věřitel) mimosmluvní nárok vůči jiné osobě (dlužníkovi) a třetí osoba je povinna uspokojit věřitele nebo na základě této povinnosti věřitele uspokojila, určuje právo, kterým se řídí povinnost této třetí osoby, zda a v jakém rozsahu je třetí osoba oprávněna uplatnit vůči dlužníkovi práva, která měl vůči dlužníkovi věřitel podle práva rozhodného pro jejich vztah*“.

Po vyložení podstaty problému vyvstává otázka, zda je cílem článku 19 nařízení Řím II zaručit třetí osobě, která zaplatila poškozenému, předvídatelnost použití

⁵ [omissis].

⁶ In „O Regulamento Roma II“, 2107, [Ed.] Principia, s.164.

práva, jímž se řídí (vnitřní) vztah mezi postupitelem a postupníkem, a v jakém rozsahu může uplatnit právo vůči dlužníkovi a odpovědné osobě v mimosmluvním vztahu z důvodu protiprávního jednání, tedy zda právo „třetí osoby“ omezuje svou použitelnost na vymezení předpokladů pro uplatnění subrogace. Anebo zda právo třetí osoby, která vstoupila do práv poškozeného, bude rozhodné i pro pravidla promlčení práva, kterého se dovolává pojistitel osoby, která škodu způsobila, přičemž bude mít v této oblasti přednost před ustanovením obsaženým v čl. 15 písm. h) a čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II.

Jinými slovy je třeba určit, zda musí být článek 19 nařízení Řím II vykládán v tom smyslu, že vzhledem k tomu, že právo na náhradu škody za protiprávní jednání uplatnila osoba, která vstoupila do práv poškozeného, v tomto případě žalobce, je rozhodné vnitrostátní právo této třetí osoby, která není účastníkem mimosmluvního vztahu, v tomto případě francouzské právo, anebo zda se toto ustanovení vztahuje pouze na oblast důvodů a podmínek subrogace a pokud jde o pravidla promlčení práva platí nadále čl. 15 písm. h) s ohledem na čl. 4 odst. 1 tohoto nařízení, neboť se již nenacházíme pouze ve vztahu mezi „třetí osobou“ a věřitelem, ale také v hmotněprávních mezích uplatnění práva poškozeného na náhradu škody v mimosmluvním vztahu.

Vzhledem k důvodným pochybnostem o výkladu a použití právního rámce nařízení Řím II, které mají zásadní význam pro konečné rozhodnutí sporu mezi účastníky řízení, a zejména pro posouzení předmětu žaloby, je nezbytné předložit Soudnímu dvoru Evropské unie žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, aby se předešlo rozdílu ve výkladu dotčeného unijního práva.

3. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Podle čl. 65 písm. b) Lisabonské smlouvy má Společenství přijmout opatření v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, zejména opatření na podporu slučitelnosti kolizních norem a pravidel pro určení příslušnosti platných v členských státech.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce má dosáhnout dvojího cíle, a to být nástrojem zaručujícím sdílenou povahu uplatňování unijního práva a úlohu vnitrostátních soudů jako obecných soudů unijního práva, aby byla zajištěna právní rovnost všech evropských občanů⁷.

V této souvislosti je třeba odkázat na ustanovení statutu Soudního dvora Evropské unie a jednacího řádu Soudního dvora.

V souladu s čl. 19 odst. 3 písm. b) Lisabonské smlouvy Soudní dvůr Evropské unie rozhoduje [omissis] [přepis dotčeného článku]

⁷ [omissis].

A článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie uvádí, že „Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se: [...] [b]) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie“; a dále, že „[v]yvine-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o této otázce považuje-li rozhodnutí ve věci za nezbytné, aby mohl vydat své rozhodnutí“.

V projednávané věci se jedná o použití francouzského nebo portugalského vnitrostátního práva pokud jde o lhůtu a počítání promlčení práva na náhradu škody na základě občanskoprávní odpovědnosti za protiprávní jednání, které se stalo v Portugalsku, přičemž poškozený a osoba, která vstoupila do jeho práv a žaluje pojišťovnu, jsou francouzskými státními příslušníky [subjekty].

Haagský program, přijatý Evropskou radou dne 5. listopadu 2004, vyzval k aktivnímu pokračování v práci na kolizních normách v oblasti mimosmluvních závazkových vztahů („Řím II“)⁸.

V konkrétní situaci, kterou řeší portugalský soud, existuje spor o výklad článku 19 ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 15 písm. h) nařízení Řím II, které jsou rozhodující pro použití portugalského nebo francouzského práva pokud jde o pravidla promlčení práva a způsob počítání lhůty, což vede k různým řešením sporu.

Kromě toho po analýze vnitrostátní judikatury a judikatury Soudního dvora má předkládající soud za to, že složitost posouzení sporné otázky nevyklučuje vzniklé pochybnosti, v důsledku čehož přetrvávají obtíže při výkladu výše uvedených pravidel nařízení Řím II.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tedy v tomto případě opodstatněná.

Shrnutí základních skutečností sporu:

- V Portugalsku došlo k nehodě francouzského plavce a portugalské rekreační lodi.
- Plavec-poškozený podal žalobu u francouzského soudu proti subjektu, který byl za tímto účelem založen podle francouzského práva, a byla mu nahrazena škoda, kterou utrpěl v důsledku této nehody.
- Francouzský subjekt zažaloval v tomto řízení pojišťovnu lodi a požadoval vrácení vyplacené částky, přičemž se dovolával vstoupení do práv poškozeného.
- Pojišťovna uznává aktivní legitimaci subjektu, který vstoupil do práv poškozeného, ale namítá promlčení práva na náhradu škody podle portugalského práva.

⁸ Hlavním účelem nařízení Řím II je podpora řádného fungování vnitřního trhu.

Soudnímu dvoru Evropské unie se předkládá následující otázka:

Je rozhodným právem pro promlčení práva na náhradu škody právo místa nehody (portugalské právo) v souladu s čl. 4 odst. 1 a čl. 15 písm. h) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, Řím II, nebo se vzhledem k tomu, že žalobce vstoupil do postavení poškozeného, použije „právo třetí osoby“, která vstoupila do práv poškozeného (francouzské právo), v souladu s článkem 19 uvedeného nařízení?

III. ROZHODNUTÍ

S ohledem na výše uvedené soudci tohoto odvolacího soudu rozhodli o:

- a) Odložení rozhodnutí o opodstatněnosti odvolání.
- b) Předložení následující předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie: Je rozhodným právem pro promlčení práva na náhradu škody právo místa nehody (portugalské právo) v souladu s čl. 4 odst. 1 a čl. 15 písm. h) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, Řím II, nebo se v případě vstoupení do postavení poškozeného použije „právo třetí osoby“, která vstoupila do práv poškozeného (francouzské právo), v souladu s článkem 19 uvedeného nařízení?

Řízení se přerušuje do přijetí konečného rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí být projednána v souladu s podmínkami Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce. Po potvrzení přijetí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce si kancelář soudu čtvrtletně vyžádá informace o stavu projednávání žádosti.

Nevznikají žádné náklady řízení.

Lisabon, dne 5. dubna 2022